

3. Гринько В. Професійна компетентність майбутнього вчителя початкової школи в контексті світових тенденцій. *Інноваційна педагогіка*. 2019. № 11. Т. 1. С. 75–78.

4. Зайченко І. Теорія і методика професійного навчання: навч. посібник. Київ: Видавництво Ліра-К, 2022. 580 с.

5. Контимирова В. Професійна компетентність як чинник формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців. *Гуманізація навчально-виховного процесу*. 2019. № 6(98). С. 157–170. DOI: [https://doi.org/10.31865/2077-1827.6\(98\)2019.197456](https://doi.org/10.31865/2077-1827.6(98)2019.197456)

6. Наход С. Педагогічний потенціал інтерактивних технологій навчання. *Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету*. 2014. № 2(13). С. 360–365.

7. Ніколенко К., Корнейко Ю., Добростан О. Інтерактивні технології та їхнє застосування в мобільному навчанні: відмінності, виклики та переваги. *Академічні візії*. 2023. № 26. С. 1–13. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.10370221>

8. Пометун О., Пироженко Л. Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід. Київ: АПН, 2002. 136 с.

9. Попова О. Професійна компетентність як чинник формування конкурентоспроможності майбутніх фахівців на ринку праці. *Імідж сучасного педагога*. 2025. № 1(220). С. 31–35. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-1\(220\)-31-35](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-1(220)-31-35)

10. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (дата звернення: 31.03.2026).

REFERENCES

1. Volkova, N. (2018). Interaktyvni tekhnologii navchannia u vyshchii shkoli: navchalno-metodychny posibnyk [Interactive learning technologies in higher education: educational and methodological manual]. Dnipro: Universytet imeni Alfreda Nobelia. 360 s. [in Ukrainian]

2. Hnatyk, K., Fodor, K., & Tor, T. (2024). Vykorystannia interaktyvnykh metodiv u profesiinii pidhotovtsi maibutnykh filolohiv [Use of interactive methods in professional training of future philologists]. *Innovatsiina pedahohika*. 68(1). S. 117–121. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/68.1.22> [in Ukrainian]

3. Hrynko, V. (2019). Profesiina kompetentnist maibutnoho vchytelia pochatkovoii shkoly v konteksti svitovykh tendentsii [Professional competence of a future primary school teacher in the context of global trends]. *Innovatsiina pedahohika*. 11(1). S. 75–78. [in Ukrainian]

4. Zaichenko, I. (2022). Teoriia i metodyka profesiinoho navchannia: navchalnyi posibnyk [Theory and methods of vocational training: textbook]. Kyiv: Vydavnytstvo Lira-K. 580 s. [in Ukrainian]

5. Kontymyrova, V. (2019). Profesiina kompetentnist yak chynnyk formuvannia konkurentospromozhnosti maibutnykh fakhivtsiv [Professional competence as a factor in the formation of competitiveness of future specialists]. *Humanizatsiia navchalno-vykhovnoho protsesu*. 6(98). S. 157–170. DOI: [https://doi.org/10.31865/2077-1827.6\(98\)2019.197456](https://doi.org/10.31865/2077-1827.6(98)2019.197456) [in Ukrainian]

6. Nakhod, S. (2014). Pedahohichniy potentsial interaktyvnykh tekhnologii navchannia [Pedagogical potential of interactive learning technologies]. *Naukovyi visnyk Melito-*

polskoho derzhavnogo pedahohichnoho universytetu. 2(13). S. 360–365. [in Ukrainian]

7. Nikolenko, K., Korneiko, Yu., & Dobrostan, O. (2023). Interaktyvni tekhnologii ta yikhnie zastosuvannia v mobilnomu navchanni: vidminnosti, vyklyky ta perevahy [Interactive technologies and their application in mobile learning: differences, challenges and advantages]. *Akademichni vizii*. 26. S. 1–13. DOI: <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.10370221> [in Ukrainian]

8. Pometun, O., & Pyrozhenko, L. (2002). Interaktyvni tekhnologii navchannia: teoriia, praktyka, dosvid [Interactive learning technologies: theory, practice, experience]. Kyiv: APN. 136 s. [in Ukrainian]

9. Popova, O. (2025). Profesiina kompetentnist yak chynnyk formuvannia konkurentospromozhnosti maibutnykh fakhivtsiv na rynku pratsi [Professional competence as a factor in the formation of competitiveness of future specialists in the labor market]. *Imidzh suchasnoho pedahoha*. 1(220). S. 31–35. DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-1\(220\)-31-35](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2025-1(220)-31-35) [in Ukrainian]

10. Pro derzhavnu sluzhbu: Zakon Ukrainy vid 10.12.2015 № 889-VIII [On civil service: Law of Ukraine of December 10, 2015, № 889-VIII]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (access obtained: 31.03.2026) [in Ukrainian]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

ПАСКА Тарас – доктор філософії, асистент кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Наукові інтереси: сучасні освітні технології, цифрові технології у практиці роботи закладів освіти, інноваційні методи навчання майбутніх вчителів.

МОРОЗ Марія – здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності А1 Освітні науки кафедри педагогіки та освітнього менеджменту імені Богдана Ступарика Карпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Наукові інтереси: інноваційні технології навчання в освітньому процесі, методика викладання української мови та літератури, інтерактивні технології у викладанні філологічних дисциплін.

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

PASKA Taras – Doctor of Philosophy (PhD in Pedagogy), Assistant of the Bohdan Stuparyk Department of Pedagogy and Educational Management of Vasyl Stefanyk Carpathian National University.

Scientific interests: modern educational technologies, digital technologies in educational institutions, innovative methods for training future teachers.

MOROZ Maria – student of the second (Master's) level of higher education, specialty A1 Educational Sciences Bohdan Stuparyk Department of Pedagogy and Educational Management of Vasyl Stefanyk Carpathian National University.

Scientific interests: innovative learning technologies in the educational process, methods of teaching Ukrainian language and literature, interactive technologies in teaching philological disciplines.

Стаття надійшла до редакції 16.03.2026 р.

Стаття прийнята до друку 26.03.2026 р.

УДК 37.091:004(045).

DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-223-469-474

ISSN 2415–7988 (Print) ISSN 2521–1919 (Online)

ПРИБОРА Тетяна –

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної та початкової освіти
Центральноукраїнського державного
університету імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3508-3382>
e-mail: pryborat@gmail.com

ПРОБЛЕМА ТЕРМІНОЛОГІЧНОГО РОЗМЕЖУВАННЯ МЕДІАТЕХНОЛОГІЙ І МЕДІАОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У СУЧАСНІЙ ПЕДАГОГІЦІ

У статті досліджено проблему термінологічного розмежування понять «медіатехнології» та «медіаосвітні технології» у сучасному педагогічному дискурсі. Актуальність теми зумовлена зростанням ролі медіа в освітньому процесі та відсутністю усталеного підходу до визначення зазначених понять у наукових дослідженнях, що призводить до ототожнення та ускладнює розвиток теорії медіапедагогіки. Метою статті є здійснення порівняльного аналізу підходів до розуміння медіатехнологій і медіаосвітніх технологій та обґрунтування концептуального розмежування.

Методологічну основу дослідження становлять аналіз, узагальнення та систематизація наукових джерел, порівняльний підхід до інтерпретації досліджуваних понять. У статті проаналізовано сучасні підходи до розуміння медіатехнологій, зокрема історичний та інформаційно-діяльнісний. Показано, що в межах історичного підходу медіа розглядаються як динамічна комунікаційна система, яка розвивається у взаємодії різних форм комунікації. Інформаційно-діяльнісний підхід визначає медіатехнології як сукупність процесів створення, обробки та поширення інформації у поєднанні з активною діяльністю користувача.

Розкрито сутність медіаосвітніх технологій як педагогічно організованої системи використання медіа в освітньому процесі. Виокремлено ресурсно-інструментальний, процесуально-методичний, компетентнісно орієнтований та медіадидактичний підходи. Встановлено, що медіаосвітні технології спрямовані на організацію навчальної діяльності, формування медіаграмотності та розвиток критичного мислення здобувачів освіти.

У результаті порівняльного аналізу доведено, що медіатехнології та медіаосвітні технології не є тотожними, а перебувають у співвідношенні загального і часткового. Медіатехнології визначають технічні та комунікаційні можливості роботи з інформацією, тоді як медіаосвітні технології забезпечують їх цілеспрямоване педагогічне використання.

Наукова новизна дослідження полягає в уточненні та розмежуванні змісту понять «медіатехнології» і «медіаосвітні технології» та обґрунтуванні їх співвідношення як загального і часткового на основі порівняльного аналізу наукових підходів. Подальшого розвитку набуло узагальнення підходів до визначення медіаосвітніх технологій, що дозволяє уточнити місце, яке вони займають, у структурі педагогічного знання.

Ключові слова: медіатехнології, медіаосвітні технології, медіапедагогіка, медіаосвіта, європейська політика, інформаційний простір.

PRYBORA Tetyana –

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Chair of Preliminary School and Primary School Education
Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3508-3382>
e-mail: pryborat@gmail.com

THE PROBLEM OF TERMINOLOGICAL DISTINCTION BETWEEN MEDIA TECHNOLOGIES AND MEDIA EDUCATIONAL TECHNOLOGIES IN MODERN PEDAGOGY

This article examines the issue of terminological distinction between the concepts of media technologies and media education technologies in contemporary pedagogical discourse. The relevance of the topic stems from the growing role of media in the educational process and the lack of an established approach to defining these concepts in academic research, which leads to their conflation and hinders the development of media pedagogy theory. The aim of the article is to conduct a comparative analysis of approaches to understanding media technologies and media education technologies and to justify their conceptual distinction.

The methodological basis of the study consists of the analysis, generalisation and systematisation of academic sources, and a comparative approach to the interpretation of the concepts under investigation. The article analyses the contemporary approaches to understanding media technologies, in particular the historical and information-activity approaches. It is shown that within the historical approach, media are viewed as a dynamic communication system which develops through the interaction of various forms of communication. The information-activity approach defines media technologies as a set of processes for the creation, processing and dissemination of information in conjunction with the user's active engagement.

The essence of media education technologies is revealed as a pedagogically organised system for the use of media in the educational process. The resource-instrumental, process-methodological, competence-oriented and media-didactic approaches are identified. It has been established that media education technologies are aimed at organising educational activities, fostering media literacy and developing critical thinking among learners.

A comparative analysis has demonstrated that media technologies and media education technologies are not identical, but rather stand in a relationship of the general and the particular. Media technologies define the technical and communicative opportunities of working with information, whilst media education technologies ensure their purposeful pedagogical use.

Key words: media technologies, media education technologies, media pedagogy, media education, European policy, information space.

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. У сучасному інформаційному суспільстві медіа дедалі активніше входять у всі сфери життя людини, зокрема й у сферу освіти. У зв'язку з цим у педагогічних дослідженнях дедалі частіше використовуються поняття «медіатехнології» та «медіаосвітні технології». Водночас у наукових працях ці терміни інколи ототожнюють [14, с. 87–92; 8; 2; 15].

Подібне використання створює певну термінологічну невизначеність у педагогічному дискурсі. Коли ці поняття застосовуються як синоніми, складно

чітко визначити об'єкт дослідження, окреслити педагогічні підходи до використання медіа та обґрунтувати відповідні методи навчання. У результаті це ускладнює формування цілісної методології медіапедагогіки та стримує розвиток наукових досліджень у цій галузі. Крім того, нечіткість у розумінні зазначених понять ускладнює розроблення освітніх технологій. Якщо не розмежовувати медіатехнології та медіаосвітні технології, виникають труднощі під час створення методик навчання, освітніх програм і моделей підготовки педагогів,

здатних ефективно використовувати медіа у професійній діяльності. У сучасних умовах цифровізації освіти це питання набуває особливої актуальності, оскільки медіа дедалі активніше інтегруються у освітній процес.

Проблема має і ширший науковий вимір. У педагогічних дослідженнях точність термінології є необхідною умовою наукового аналізу та розвитку теоретичного знання. Розвиток медіаосвітньої практики потребує узгодженого понятійного апарату та чіткого визначення основних понять. Саме тому розмежування понять «медіатехнології» та «медіаосвітні технології» є важливим завданням сучасної педагогічної науки.

У стратегічних документах ЄС відсутня чітка термінологічна фіксація поняття «медіатехнології» або «медіаосвітні технології». Натомість ці явища імпліцитно інтегровані у ширші категорії цифрових технологій та цифрового освітнього середовища. Такий підхід відображає концептуальне зміщення європейської освітньої політики від інструментального розуміння технологій до компетентнісного – орієнтованого на формування здатності особистості критично взаємодіяти з медіа [6].

Поняття медіатехнологій сформувалося передусім у сфері інформаційно-комунікаційних технологій і медіаіндустрії. Воно пов'язане зі створенням, передаванням і поширенням інформації за допомогою різних медіазасобів. Натомість медіаосвітні технології виникли у педагогіці як відповідь на потребу використовувати медіа у вихованні та навчанні.

Медіатехнології забезпечують технічні можливості роботи з інформацією, а медіаосвітні технології спрямовані на організацію освітнього процесу за допомогою цих можливостей. Завдяки цьому медіа є джерелом інформації та засобом розвитку критичного мислення, медіакультури та медіаграмотності здобувачів освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. У наукових дослідженнях існує кілька підходів до розуміння медіатехнологій.

Історичний підхід ґрунтується в розумінні медіа як складової динамічної комунікаційної системи. Як зазначає К. А. Сколарі, з одного боку, медіа можна розглядати як середовище, що впливає на сприйняття реальності людиною. З іншого боку, медіа можна інтерпретувати як своєрідні «види», які співіснують у спільній медіаекосистемі та взаємодіють між собою. Такий підхід дозволяє аналізувати вплив окремих технологій на користувачів та взаємовпливи різними медіа у процесі історичного розвитку [12].

Ця ідея спирається на теоретичні положення професора англійської мови в Університеті Торонто М. МакЛюена, який підкреслював, що жодне медіа не існує ізольовано. Кожне нове медіа змінює структуру комунікаційного середовища та впливає на інші медіа. У своїх працях він наголошував, що медіа набувають значення лише у постійній взаємодії з іншими формами комунікації. Наприклад, розвиток радіо вплинув на форму новинних повідомлень і кінематографу, тоді як поява телебачення спричинила зміни у програмуванні радіо. Розвиток медіа відбу-

вається не ізольовано, а у процесі постійної взаємодії між різними комунікаційними технологіями.

У межах еволюційного підходу медіа розглядаються як елементи медіаекосистеми, що розвивається за складною динамікою. Для пояснення цього процесу дослідники часто використовують метафору біологічної еволюції. Однак, як підкреслює К. А. Сколарі, застосування біологічних моделей до аналізу медіа має метафоричний характер і не передбачає прямого перенесення законів природної еволюції на соціальні процеси. Розвиток медіа визначається технологічними факторами та діяльністю різних соціальних акторів – користувачів, виробників контенту, технологічних компаній, економічних структур і політичних інституцій. Саме взаємодія цих чинників формує траєкторію розвитку медіа у комунікаційному середовищі [12].

Важливою особливістю історичного підходу є розуміння взаємозалежності старих і нових медіа. Поява нових технологій не обов'язково призводить до зникнення попередніх форм комунікації. Натомість відбувається процес адаптації, у межах якого традиційні медіа змінюють свої функції або інтегруються у нове медійне середовище. Він дозволяє розглядати медіатехнології як змінну систему комунікаційних засобів, розвиток якої відбувається під впливом технологічних інновацій, соціальних потреб і взаємодії різних медіа. Такий погляд дає змогу визначити місце нових технологій у структурі сучасного інформаційного середовища та побачити, що медіатехнології формують нові способи створення та передавання інформації і суттєво впливають на розвиток культури, науки та освіти.

Інформаційно-діяльнісний підхід відображає сучасне розуміння медіатехнологій як поєднання інформаційних процесів і активної діяльності людини в медіапросторі. Він добре узгоджується з компетентнісною парадигмою освіти, у якій важливим є доступ до інформації й уміння працювати з нею та створювати власний медіаконтент.

За цього підходу медіатехнології охоплюють процеси отримання, обробки, збереження та поширення інформаційних повідомлень у різних медіаформатах. Відповідно виступають інструментами, які забезпечують створення медіапродуктів – текстів, аудіо, відео чи мультимедійного контенту. Інформаційно-діяльнісний підхід підкреслює технологічну природу медіатехнологій та пояснює широке використання у різних сферах суспільного життя.

Поширення медіа у навчанні стало підґрунтям для появи поняття медіаосвітніх технологій – системи форм, методів і прийомів, за допомогою яких медіа інтегруються в освітній процес. У цьому випадку медіа використовуються і як джерело інформації, і як засіб організації навчальної діяльності. Завдяки цьому відбувається навчання аналізувати медіатексти, оцінювати достовірність інформації, розпізнавати маніпуляції та створювати власний медіаконтент.

Аналіз наукових праць свідчить, що в сучасних дослідженнях сформувалося кілька підходів до розуміння медіаосвітніх технологій. Один із них можна умовно визначити як *ресурсно-інструментальний підхід*. У його межах медіаосвітні технології визна-

чаються як використання різноманітних медіазасобів у освітньому процесі. Українська дослідниця Н. Духаніна визначає медіаосвітні технології як використання різних засобів інформації у навчанні – письмових, друкованих, електронних, телевізійних і цифрових. На її думку, застосування таких технологій відповідає принципам особистісно орієнтованого навчання, сприяє підвищенню мотивації до навчання, розвиває інтерес здобувачів освіти та урізноманітнює способи подання навчального матеріалу [1, с. 190]. В межах цього підходу медіаосвітні технології розглядаються як методично-організаційні засоби освітнього процесу, що передбачають використання періодичних видань, радіо, телебачення, кіно та програмно-апаратних засобів для роботи з інформацією (К. Левківський, В. Іванов, В. Даниленко, В. Мележик, О. Волошенюк, В. Мороз, Л. Кульчинська), Г. Почепцов [4, с. 9]. Можемо зробити висновок, що медіа передусім виступають інструментом удосконалення освітнього процесу.

Процесуально-методичний підхід розглядає медіаосвітні технології як педагогічно організований процес використання медіа у навчанні. Так, О. Янишин підкреслює, що медіаосвітні технології належать до арсеналу медіаосвіти і забезпечують розв'язання освітніх завдань на основі використання засобів масової інформації [10, с. 105]. Подібної думки І. Сахневич, яка визначає медіаосвітні технології як процес використання різних методів, прийомів і способів організації навчальної діяльності із залученням медіазасобів з метою формування медіакультури майбутнього фахівця [7, с. 112]. Як бачимо, у цьому випадку акцент робиться на педагогічній організації діяльності та послідовності дій, які забезпечують досягнення освітніх результатів.

Компетентісно орієнтований підхід визначає медіаосвітні технології як засіб формування медіаграмотності та розвитку критичного мислення. Український науковець О. Франчук визначає медіаосвітні технології як один зі шляхів досягнення позитивних результатів у навчанні та вихованні студентів, що сприяють розвитку критичного мислення та формуванню здатності орієнтуватися у складному інформаційному потоці [9, с. 56]. У подібному руслі розглядають медіаосвітні технології й інші дослідники, підкреслюючи роль у формуванні медіакомпетентності, медіаграмотності та медіаобізнаності особистості [7, с. 112].

Медіадидактичний підхід ґрунтується на дидактичній класифікації і способах використання медіазасобів у освітньому процесі. У його межах медіаосвітні технології розглядають як різновид інформаційно-комунікаційних технологій, що реалізуються через різні напрями медіадидактики – пресодидактику, теледидактику, кінодидактику, інтернетдидактику та мультимедіадидактику [5]. У такому визначенні увага зосереджується на дидактичних можливостях і особливостях педагогічного використання конкретних медіа.

Медіадидактичний підхід сформувався у межах медіапедагогічних досліджень і пов'язаний передусім із науковими працями Ганни Онкович. У її дослідженнях медіадидактика розглядається як окремий

напрямок педагогічної науки, що вивчає можливості використання різних видів медіа у освітньому процесі. У цьому контексті медіаосвітні технології визначаються як педагогічно організоване використання засобів масової інформації та цифрових медіа з метою досягнення освітніх результатів. Такий підхід передбачає використання традиційних медіа (преси, радіо, телебачення, кіно) та сучасних інформаційних технологій, зокрема програмно-апаратних засобів, комп'ютерних систем і цифрових інструментів [11, с. 111].

Медіа розглядаються як технічний засіб передачі інформації та дидактичне середовище організації навчання. Саме тому медіадидактика охоплює різні напрями дослідження залежно від типу медіа та специфіки педагогічного застосування. У працях дослідниці виокремлено такі напрями, як пресодидактика, теледидактика, кінодидактика, мультимедіадидактика та інтернет-дидактика. Кожен із них зосереджується на вивченні педагогічних можливостей певного виду медіа у компетентностей здобувачів освіти.

Подальший розвиток цієї концепції представлено у спільних дослідженнях В. Білецького, Г. Онкович та О. Янишин, у яких уточнюється зміст і роль медіаосвітніх технологій у формуванні професійної компетентності студентів. Вони зазначають, що розвиток цифрового освітнього середовища спричинив появу нових різновидів медіадидактики. Зокрема йдеться про блогодидактику, яка передбачає використання освітніх блогів і сторінок у соціальних мережах для організації навчальної взаємодії та поширення професійного досвіду та вікідидактику, що ґрунтується на використанні матеріалів Вікіпедії у освітньому процесі. Такі практики розглядаються як інструмент формування дослідницьких і самоосвітніх умінь студентів. Тематичні блоги, веб-сайти та інтернет-сторінки допомагають формувати компетенції в галузі самоосвіти та соціальної компетентності через віртуальну співпрацю [11, с. 111–112].

Порівняння наведених підходів дозволяє виявити як спільні, так і відмінні риси у визначенні медіаосвітніх технологій. Спільним для більшості визначень є розуміння того, що медіаосвітні технології пов'язані з використанням різних медіазасобів у освітньому процесі та спрямовані на підвищення його ефективності. Водночас дослідники по-різному акцентують увагу на окремих аспектах цього явища. Перша частина авторів підкреслює технічний і ресурсний аспект використання медіа, другі – педагогічний процес організації навчальної діяльності, треті – освітній результат, пов'язаний із формуванням медіаграмотності та критичного мислення.

Висновки та перспективи подальших розвідок напрямку. Порівняння підходів до розуміння понять медіатехнології і медіаосвітні технології дає змогу зробити висновок, що вони пов'язані між собою, але не тотожні. Медіатехнології мають ширше значення, оскільки охоплюють усі технології створення та поширення медіаконтенту. Медіаосвітні технології використовують ці можливості у освітньому процесі. Іншими словами, медіатехнології є

основою, на якій будуються медіаосвітні технології. Медіатехнології та медіаосвітні технології можна розглядати як загальне і часткове. Медіатехнології створюють технічні можливості для роботи з інформацією, тоді як медіаосвітні технології визначають, як ці можливості використовуються у навчанні. Таке розуміння допомагає точніше пояснити роль медіа в освіті та створює теоретичне підґрунтя для подальшого розвитку медіапедагогіки.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Духаніна Н. М. Медіатехнології як мотивація студентів до навчання. *Вища освіта України*. 2008. № 3. С. 189–193.
2. Колеснікова І. В. Медіаосвітні технології як засіб розвитку професійної компетентності вчителів у закладі післядипломної педагогічної освіти. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/11/224.pdf>
3. Медіадидактика вищої школи: програми спецкурсів. О. К. Янишин А. Д. Онкович. К. Є. Балабанова та ін. Київ : Логос. 2013. 196 с.
4. Навчальна програма «Медіаосвіта (медіаграмотність)». [за ред. К. М. Левківський, В. Ф. Іванов, В. І. Даниленко, В. П. Мележик, О. В. Волошенюк, В. Н. Мороз, Л. А. Кульчинська, Г. Г. Почепцов]. К. : Вид-во Інституту інноваційних технологій і змісту освіти, 2012. 102 с.
5. Онкович Г. В. Медіаосвітні технології у розвитку професійної компетентності студента – майбутнього лікаря. *Новітні чинники формування особистості майбутніх фахівців систем охорони здоров'я: матеріали XVIII міжнародної наукової конференції студента – майбутнього лікаря*. Київ: КМУ, 2018. С. 133–136.
6. Прибора Т. О. Аналітичний огляд стратегічних документів ЄС у контексті розвитку медіаосвіти. *Наукові записки*. Серія: Педагогічні науки. *Кропивницький: Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка*, 2026. Випуск 222. С. 72–77. URL: <https://pednauk.cusu.edu.ua/index.php/pednauk/article/view/2544/2569>
7. Сахневич І. А. Педагогічні умови застосування медіаосвітніх технологій у професійній підготовці майбутніх фахівців нафтогазового профілю : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. К., 2012. 231 с.
8. Сікорська В. Ю. Медіаосвітні технології у контексті сучасних вимог до мовної підготовки іноземних студентів у вишах України. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острого: Вид-во НаУОА, 2022. Вип. 15(83). С. 102–107.
9. Франчук О. А. Використання медіаосвітніх технологій у навчальному закладі як один з ефективних шляхів соціологізації учнів. *Медіа-атака : матеріали міжнародної конференції «Медіаосвіта як частина громадської освіти»*. Львів : «Нова журналістика», 2002. 56 с.
10. Янишин О. К. Формування комунікативних умінь майбутніх документознавців засобами медіаосвітніх технологій: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. К., 2011. 145 с.
11. Biletsky V. Onkovych A., Yanyshyn O. Media education technologies in developing students' professional competence. *International Scientific-Pedagogical Organization of Philologists*. 2018. P. 110–114. URL: https://www.researchgate.net/publication/329238562_Media_Education_Technologies_in_Developing_Students'_Professional_Competence
12. Scolarì C. A. Media Evolution: Emergence, Dominance, Survival, and Extinction in the Media Ecology. *International Journal of Communication*. 2013. № 7. URL: <https://ijoc.org/index.php/ijoc/article/view/1919/936>

13. Stöber R. What media evolution is. A theoretical approach to the history of new media, in: *European journal of communication*. 2004. Vol. 19. № 4. S. 483–505.
14. Horska K., Burov O., Orlyk O. Impact of media technologies on digital educational content in media sector. *Information Technologies and Learning Tools*. Vol. 91. № 5. PP. 84–97. Oct. 2022. URL: https://journal.iitta.gov.ua/index.php/ilt/article/view/5047?utm_source=chatgpt.com
15. Mfrefe, U. J., Sheik, I., Isong, M. B. (2020). Teaching and learning with media technology // *International Journal of Innovative Engineering and Research Technology (IJERT)*. 2020. Vol. 7, Issue 5 (May). P. 269–301

REFERENCES

1. Dukhanina, N. M. (2008). Mediatekhnolohii yak motyvatsiia studentiv do navchannia [Media technology as a motivator for students]. *Vyshcha osvita Ukrainy*. № 3. S. 189–193. [in Ukrainian]
2. Kolesnikova, I. V. (2017). Mediaosvitni tekhnolohii yak zasib rozvytku profesiynoi kompetentnosti vchyteliv u zakladi pisljadiplomnoi pedahohichnoi osvity [Media education technologies as a means of teacher professional competence development in a post-graduate pedagogical institution]. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/11/224.pdf>. [in Ukrainian]
3. Mediadydaktyka vyshchoi shkoly: prohramy spetskursiv [Higher school media didactics: special courses programmes]. (2013) / O. K. Yanyshyn, A. D. Onkovych, K. Ye. Balabanova ta in. Kyiv: Lohos. 196 s. [in Ukrainian]
4. Navchal'na prohrama «Mediaosvita (mediahramotnist')» [Curriculum: 'Media Education (Media Literacy)']. (2012) / [za red. K. M. Levkivs'kyy, V. F. Ivanov, V. I. Danylenko, V. P. Melezhyk, O. V. Volosheniuk, V. N. Moroz, L. A. Kul'chyns'ka, H. H. Pocheptsov]. K.: Vyd-vo Instytutu innovatsiinykh tekhnolohiy i zmistu osvity. 102 s. [in Ukrainian]
5. Onkovych, H. V. (2018). Mediaosvitni tekhnolohii u rozvytku profesiynoi kompetentnosti studenta – maybutn'oho likaria [Media education technologies in the development of professional competence among students – future doctors]. *Novitni chynnyky formuvannia osobystosti maybutnikh fakhivtsiv systemy okhorony zdorov'ia: materialy XVIII mizhnarodnoi naukovoï konfrentsii studenta – maybutn'oho likaria*. Kyiv: KMU. S. 133–136. [in Ukrainian]
6. Prybora, T. O. (2026). Analitychnyi ohliad stratehichnykh dokumentiv YeS u konteksti rozvytku mediaosvity [An analytical review of the EU strategic documents in the context of media education development]. *Naukovi zapysky. Seriia: Pedahohichni nauky. Kropyvnyts'kyi: Tsentral'noukrains'kyy derzhavnyy universytet imeni Volodymyra Vynnychenka*. Vyp. 222. S. 72–77. URL: <https://pednauk.cusu.edu.ua/index.php/pednauk/article/view/2544/2569>. [in Ukrainian]
7. Sakhnevych, I. A. (2012). Pedahohichni umovy zastosuvannia mediaosvitnikh tekhnolohiy u profesiyniy pidhotovtsi maybutnikh fakhivtsiv naftohazovoho profilu [Pedagogical conditions for the use of media education technologies in the professional training of future oil and gas specialists]: dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04 / Sakhnevych Inna Andriivna. K. 231 s. [in Ukrainian]
8. Sikors'ka, V. Yu. (2022). Mediaosvitni tekhnolohii u konteksti suchasnykh vymoh do movnoi pidhotovky inozemnykh studentiv u vyshakh Ukrainy [Media education technologies in the context of current requirements for language training for international students at Ukrainian universities]. *Naukovi zapysky Natsional'noho universytetu «Ostroz'ka akademiiia»: seriia «Filolohiia»*. Ostrorh: Vyd-vo NaUOA. Vyp. 15(83). S. 102–107. [in Ukrainian]
9. Franchuk, O. A. (2002). Vykorystannia mediaosvitnikh tekhnolohiy u navchal'nomu zakladi yak odyin z efektyvnykh

shliakhiv sotsiolohizatsii uchniv [The use of media education technologies in educational institutions as one of the effective ways of fostering students' social awareness]. Media-ataka: materialy mizhnarodnoi konferentsii «Mediaosvita iak chastyna hromads'koi osvity». L'viv: «Nova zhurnalistyka». 56 s. [in Ukrainian]

10. Yanyshyn, O. K. (2011). Formuvannia komunikativnykh umin' maybutnikh dokumentoznavtsiv zasobamy mediaosvitnikh tekhnolohiy [Developing the communication skills of future information science students through media education technologies]: dys. ... kand. ped. nauk: 13.00.04 / Yanyshyn Ol'ha Karlivna. K. 145 s. [in Ukrainian]

11. Biletsky, V., Onkovych, A., Yanyshyn, O. (2018) Media education technologies in developing students' professional competence. International Scientific-Pedagogical Organization of Philologists. pp. 110–114. [in English]

12. Scolari, C. A. (2013). Media Evolution: Emergence, Dominance, Survival, and Extinction in the Media Ecology. International Journal of Communication. № 7. URL: <https://ijoc.org/index.php/ijoc/article/view/1919/936>. [in English]

13. Stöber, R. (2004). What media evolution is. A theoretical approach to the history of new media. European journal of communication. Vol. 19. № 4. pp. 483–505. [in English]

14. Horska, K., Burov, O., Orlyk, O. (2022). Impact of media technologies on digital educational content in media

sector. Vol. 91, No. 5, pp. 84–97. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/5047>. [in English]

15. Mfreke, U. J., Sheik, I., Isong, M. B. (2020). Teaching and learning with media technology. International Journal of Innovative Engineering and Research Technology (IJERT). Vol. 7. Issue 5 (May). pp. 269–301. [in English]

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ПРИБОРА Тетяна – кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної та початкової освіти Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка.

Наукові інтереси: проблема термінологічного розмежування медіатехнологій і медіаосвітніх технологій у сучасній педагогіці.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

PRYBORA Tetyana – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Chair of Preliminary School and Primary School Education, Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University.

Scientific interests: the problem of terminological distinction between media technologies and media educational technologies in modern pedagogy.

Стаття надійшла до редакції 15.03.2026 р.

Стаття прийнята до друку 27.03.2026 р.

УДК 372.881.111.22.

DOI: 10.36550/2415-7988-2026-1-223-474-480

ISSN 2415–7988 (Print) ISSN 2521–1919 (Online)

ТОКАРЄВА Тетяна –

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри германських мов,
зарубіжної літератури та методик викладання
Цentrальноукраїнського державного
університету імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6898-821X>
e-mail: tokareva.tatyana29@gmail.com

ФОРМУВАННЯ ГРАМАТИЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ: КОМУНІКАТИВНИЙ ПІДХІД

У статті розглянуто проблему формування граматичної компетенції студентів у процесі вивчення німецької мови у закладах вищої освіти. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю підвищення ефективності навчання граматики як важливого складника іноземної комунікативної компетенції. У роботі проаналізовано різні підходи до трактування поняття «граматика», зокрема як системи мовних форм, як наукової дисципліни, як описової моделі та як внутрішньої системи знань мовця. Особливу увагу приділено обґрунтуванню доцільності розгляду граматики у широкому функціонально-комунікативному аспекті.

Визначено основну мету навчання граматики, яка полягає не лише у засвоєнні теоретичних знань, а й у формуванні практичних мовленнєвих навичок. Зазначено, що традиційні підходи до викладання граматики, орієнтовані переважно на засвоєння правил і виконання формальних вправ, не забезпечують належного рівня володіння мовою у реальних комунікативних ситуаціях. У зв'язку із цим обґрунтовано необхідність використання комунікативної граматики, яка базується на функціонально-семантичних характеристиках мовних явищ.

У роботі детально охарактеризовано етапи формування граматичних навичок, зокрема ознайомлювально-підготовчий, етап автоматизації та варіативний етап. Значну увагу приділено системі вправ як основному засобу формування граматичних навичок. У статті охарактеризовано різні типи вправ: мовні, умовно-мовленнєві та мовленнєві, визначено їх функції на кожному етапі навчання. Показано, що ефективно засвоєння граматичного матеріалу забезпечується за умови поєднання аналітичних, трансформаційних, підстановчих та ситуативних вправ, спрямованих на поступовий перехід від знання до вміння і навички.

У дослідженні також проаналізовано можливості використання сучасних навчальних посібників, зокрема комунікативно орієнтованих матеріалів, що інтегрують граматичні структури у реальні життєві контексти. Зазначено, що такі матеріали сприяють підвищенню мотивації студентів та ефективності навчального процесу. Узагальнено, що впровадження комунікативного підходу до навчання граматики забезпечує більш високий рівень сформованості граматичної компетенції та сприяє розвитку здатності студентів до ефективного іноземного спілкування.

Ключові слова: граматична компетенція, комунікативний підхід, навчання німецької мови, граматичні навички, система вправ, мовленнєва діяльність, методика викладання.